

รายงานการประชุม
คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ครั้งที่ ๓/๒๕๖๖

วันอังคารที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๐๙.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมไชยงค์ ชูชาติ และห้องประชุมจาริน อัดทะโยธิน
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพมหานคร
และห้องประชุมสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดที่เกี่ยวข้อง

กรรมการผู้มาประชุม

๑. นายประยูร	อินสกุล	ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)	ประธานกรรมการ
๒. นายเทวินทร์	นรินทร์	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (แทนปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)	กรรมการ
๓. นายวันชัย	อาจกมล	ผู้อำนวยการกองบริหารการพาณิชย์ภูมิภาค (แทนปลัดกระทรวงพาณิชย์)	กรรมการ
๔. นายทรงกลด	สว่างวงศ์	รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ช่วยราชการสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (แทนปลัดกระทรวงมหาดไทย)	กรรมการ
๕. นายทรงวุฒิ	อาทิตย์ทอง	ผู้อำนวยการกองบริการงานอนุญาต (แทนปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม)	กรรมการ
๖. นายชีวิน	อินทรานุกูล	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายและที่ดิน (แทนอธิบดีกรมชลประทาน)	กรรมการ
๗. นายวิวัฒน์	ไชยชะอุ่ม	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ (แทนอธิบดีกรมปศุสัตว์)	กรรมการ
๘. นายศักดิ์ดา	มณีวงศ์	ผู้อำนวยการสำนักจัดการที่ดินป่าไม้ (แทนอธิบดีกรมป่าไม้)	กรรมการ
๙. นายธนาวุฒิ	กุลจิตติชนก	หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรม (แทนอธิบดีกรมประมง)	กรรมการ

ของ ส.ป.ก. สอดคล้องกับแผนการปฏิบัติงาน ดังนั้น เรื่องของการวิเคราะห์พิจารณาในเรื่องยุทธศาสตร์ โครงการภารกิจ และการใช้กำลังคน ให้สอดคล้องกับแผนงานนั้น จึงเป็นอำนาจเฉพาะของคณะกรรมการบริหารทุนหมุนเวียนที่จะอนุมัติ โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง แต่เมื่อมีการขอกำหนดชื่อตำแหน่งเพิ่มเติม หรือแตกต่างไป จะต้องเสนอกระทรวงการคลังตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดต่อไป

ผู้แทนปลัดกระทรวงมหาดไทย (นายทรงกลด สว่างวงศ์) ได้ให้ความเห็นว่า ในร่างข้อบังคับดังกล่าว ระบุว่า กระทรวงการคลังพิจารณาเห็นชอบชื่อตำแหน่งในสายงานที่คณะกรรมการบริหารทุนหมุนเวียนพิจารณาอนุมัติ และในประเด็นการพิจารณาเห็นชอบกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการเพิ่มกรอบอัตราค่าจ้างพนักงานกองทุน แต่ประเด็นที่ขอแก้ไขในครั้งนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายของบุคลากรที่เพิ่มเติมแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นการปรับแก้ข้อความในบทอาศัยอำนาจ และผู้มีอำนาจลงนามให้สอดคล้องกับชื่อร่างข้อบังคับดังกล่าว

มติคณะกรรมการ ๑. เห็นชอบการปรับแก้ร่างข้อบังคับคณะกรรมการบริหารกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยพนักงานกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ ตามความเห็นของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒. ให้ ส.ป.ก. เสนอข้อบังคับดังกล่าวต่อประธานกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในฐานะประธานกรรมการบริหารกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พิจารณาลงนามต่อไป

เรื่องที่ ๓.๙ ขอความเห็นชอบ (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ฝ่ายเลขานุการฯ (นางสาวอริฎา ปิยนธิภัทร นิติกรชำนาญการพิเศษ ส.ป.ก.) ได้ชี้แจงว่า คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ ได้พิจารณาแนวทางการสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. กรณีเกษตรกรกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินบางส่วน โดยได้กำหนดหลักการในการออกคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นรายกรณี ได้แก่ กรณีขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกร กรณีไม่ปฏิบัติตามสัญญากู้ยืมเงินที่ทำกับ ส.ป.ก. กรณีโอนการทำประโยชน์ในที่ดินโดยการขายไปยังบุคคลอื่น และกรณีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินและไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของปฏิรูปที่ดินจังหวัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ตามที่คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดิน ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๕ เสนอ ซึ่งในการประชุมดังกล่าว

คปก. ได้มีมติเห็นชอบในหลักการข้างต้นและมอบหมายให้คณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบพิจารณาถ้อยแถลงเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน และนำเสนอ คปก. เพื่อพิจารณาต่อไป

ข้อเท็จจริง

๑. ส.ป.ก. ได้นำแนวทางการสั่งให้เกษตรกรสละสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. มาดำเนินการปรับปรุงโดยได้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และหลักความพอสมควรแก่เหตุหรือหลักความได้สัดส่วน รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและหลักการกำหนดขั้นตอนของการให้สิทธิในที่ดิน ตามมติ คปก. ครั้งที่ ๓/๒๕๓๓ เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ มาประกอบการพิจารณา และนำเสนอคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบเพื่อพิจารณาถ้อยแถลงในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๕ ซึ่งคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบได้พิจารณาแล้วมีมติมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ นำแนวทางการสั่งสละสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ตามที่คณะอนุกรรมการฯ ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไปกำหนดไว้ใน (ร่าง) ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และนำเสนอคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ เพื่อถ้อยแถลงก่อนนำเสนอ คปก. พิจารณาต่อไป

๒. ส.ป.ก. ได้จัดทำ (ร่าง) ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยนำแนวทางการสั่งให้เกษตรกรสละสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ตามมติคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๕ มากำหนดไว้ใน (ร่าง) ระเบียบฯ พร้อมทั้งได้วิเคราะห์แนวทางการจัดทำ (ร่าง) ระเบียบฯ ดังกล่าวในฐานะที่เป็นร่างกฎหมายตามหลักการของมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และนำเสนอคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ และครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๒.๑ สาระสำคัญของ (ร่าง) ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สรุปได้ ดังนี้

ประเด็นแก้ไขเพิ่มเติม	สาระสำคัญของการแก้ไข
๑. ข้อ ๓ “เพิ่มพินัยในข้อ ๔”	เพิ่มพินัยคำว่า “คู่สมรส” “บุตร” “เครือญาติ” และ “เปลี่ยนแปลงอาชีพ”
๒. ข้อ ๔ “แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๘”	- แก้ไขถ้อยคำในวรรคหนึ่งให้สอดคล้องกับการเพิ่มข้อ ๑๑/๑ และข้อ ๑๑/๒ - แก้ไขถ้อยคำในวรรคสองเดิมที่ไม่ชัดเจนและมีปัญหาในการตีความให้เกิดความชัดเจน

ประเด็นแก้ไขเพิ่มเติม	สาระสำคัญของการแก้ไข
	ในการปฏิบัติงานกรณีที่ดินเกษตรกรรมหรือสถาบันเกษตรกรกระทำการฝ่าฝืนหน้าที่และไม่ต้องมีการแจ้งเตือนก่อนการออกคำสั่งให้สันติการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก.
๓. ข้อ ๕ “เพิ่มข้อ ๘/๑”	กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการกรณีเกษตรกรเปลี่ยนแปลงอาชีพจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมไปประกอบอาชีพอื่นซึ่งเป็นเหตุให้ขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
๔. ข้อ ๖ “แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๑๐”	เพิ่มช่องทางการยื่นคำขอสละสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกร กล่าวคือให้สามารถยื่นคำขอสละสิทธิหรือคำขอบอกเลิกสัญญาเช่า สัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาจัดให้โดยมีค่าชดเชยได้ ณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ส.ป.ก.จังหวัด) ท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง หรือ ส.ป.ก. สำหรับการยื่นคำขอหรือการติดต่อโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เกษตรกรสามารถดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่ง ส.ป.ก. ได้ออกประกาศเพื่อรองรับการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวด้วยแล้ว
๕. ข้อ ๗ “แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๑๑”	- กำหนดเหตุแห่งการสันติการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ตามหลักการของข้อ ๑๑ วรรคหนึ่งเดิม - ตัดเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับผลของการสันติการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. และแนวทางการแจ้งคำสั่งสันติการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินตามข้อ ๑๑ วรรคสองถึงวรรคเจ็ดเดิม ออก
๖. ข้อ ๘ “เพิ่มข้อ ๑๑/๑”	- กำหนดผลของการสันติการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ให้สอดคล้องกับข้อ ๑๑ วรรคสองถึงวรรคห้าเดิม - เพิ่มหลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งให้เกษตรกรสันติการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. บางส่วน ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของการสั่งสันติการทั้งแปลงหรือทุกแปลงตามหลักการเดิม
๗. ข้อ ๙ “เพิ่มข้อ ๑๑/๒”	กำหนดแนวทางการแจ้งคำสั่งสันติการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ให้สอดคล้องกับข้อ ๑๑ วรรคหกและวรรคเจ็ดเดิม
๘. ข้อ ๑๐ “เพิ่มบทเฉพาะกาล”	กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้เกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงอาชีพอยู่ก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ สามารถดำเนินการตามแนวทางเดียวกับเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงอาชีพตามข้อ ๘/๑ ภายในระยะเวลาที่กำหนด

(รายละเอียดปรากฏตามเอกสารวาระการประชุม หมายเลข ๑)

๒.๒ ผลการวิเคราะห์ (ร่าง) ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ตามหลักการของมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ สรุปได้ว่า การใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ และหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตามหลักการของ (ร่าง) ระเบียบดังกล่าวมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำ

ร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนา
กฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง จึงเห็นควรใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ และการใช้ดุลพินิจ
ของเจ้าหน้าที่ตามหลักการของระเบียบการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินฯ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบ (ร่าง) ระเบียบฯ โดยมอบหมาย
ฝ่ายเลขานุการฯ ปรับแก้ไข (ร่าง) ระเบียบฯ ตามข้อสังเกตของคณะอนุกรรมการฯ และไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น
ก่อนนำเสนอ คปก. พิจารณาต่อไป

๓. ส.ป.ก. ได้นำ (ร่าง) ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจาก
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. พร้อมทั้งข้อมูล
การรับฟังความคิดเห็น (เพื่อการรับฟัง ผู้ได้รับผลกระทบ ความเป็นมา คำอธิบายหลักการหรือประเด็นสำคัญ
ผู้เกี่ยวข้อง และเหตุผลความจำเป็นของการให้มีระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ และหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจ
ของเจ้าหน้าที่) รวมทั้งแบบสำรวจความคิดเห็นตามหลักการและสาระสำคัญของ (ร่าง) ระเบียบฯ ดังกล่าวเข้าสู่
ระบบกลางทางกฎหมาย เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตรกร ส่วนราชการ กรรมการใน คปก.
เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด และบุคคลทั่วไป ตามนัยมาตรา ๕ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติ
หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบข้อ ๒ (๒)
แห่งกฎกระทรวงกำหนดร่างกฎที่ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ พ.ศ. ๒๕๖๕
ก่อนการนำเสนอ คปก. เพื่อพิจารณาตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด โดยได้กำหนดระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น
เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๖ จนถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖ รวมระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น
จำนวน ๓๐ วัน ทั้งนี้ ส.ป.ก. ได้มีหนังสือถึงหัวหน้าส่วนราชการ และผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อขอให้ดำเนินการ
เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ร่าง) ระเบียบฯ และการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวให้บุคลากรในสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง
พร้อมทั้งขอความร่วมมือให้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นผ่านระบบกลางทางกฎหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด
รวมทั้งได้มีหนังสือถึงกรรมการใน คปก. เพื่อขอความร่วมมือตอบแบบสำรวจความคิดเห็นดังกล่าวด้วยแล้ว โดยมี
ผู้เข้าชม จำนวน ๑,๕๙๔ ราย และมีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๒๔๐ ราย สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นได้ ดังนี้

๓.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) ระเบียบนี้ในภาพรวมทั้งฉบับ พบว่า ผู้แสดงความคิดเห็น
ส่วนใหญ่ จำนวน ๒๓๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖.๒๕ เห็นด้วยกับ (ร่าง) ระเบียบฯ ในภาพรวมทั้งฉบับ
ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓.๓๓ ไม่เห็นด้วย

๓.๒ ผลการรับฟังความคิดเห็นต่อการแก้ไขเพิ่มเติม (ร่าง) ระเบียบฯ เป็นรายประเด็น สรุปได้ดังนี้

(๑) การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด ต้องมีหนังสือแจ้งเตือนเพื่อให้เกษตรกรที่กระทำการ
ฝ่าฝืนหน้าที่มีโอกาสได้แก้ไขเยียวยาหรือปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด และหากเกษตรกร
ยังคงฝ่าฝืนโดยไม่มีเหตุอันสมควรก็ให้ ส.ป.ก.จังหวัด ดำเนินการเพื่อกำหนดคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิ
การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินต่อไป พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๓๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ
๙๗.๙๒ เห็นด้วย ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑.๖๗ ไม่เห็นด้วย

(๒) การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อกำหนดคำสั่งให้เกษตรกรที่กระทำการฝ่าฝืนหน้าที่โดยการขายที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. (ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน) สิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินได้ทันทีโดยไม่ต้องมีหนังสือแจ้งเตือน พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๑๖๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๘.๓๓ เห็นด้วย ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๗๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๖๗ ไม่เห็นด้วย

(๓) การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อกำหนดคำสั่งให้เกษตรกรที่กระทำการฝ่าฝืนหน้าที่และไม่สามารถหาตัวได้พบสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินได้ทันทีโดยไม่ต้องมีหนังสือแจ้งเตือน พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๑๖๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๐.๔๒ เห็นด้วย ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๖๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕๘ ไม่เห็นด้วย

(๔) การกำหนดให้ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. ซึ่งขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกร เพราะได้เปลี่ยนแปลงอาชีพไปแล้วเนื่องจากได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ในรอบฤดูกาลผลิตไปประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีหน้าที่ต้องแจ้งให้ ส.ป.ก. หรือ ส.ป.ก.จังหวัด ทราบภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่เปลี่ยนแปลงอาชีพ และในกรณีที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพอยู่ก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับให้แจ้งภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๑๙๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๐ เห็นด้วย ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๘ ไม่เห็นด้วย

(๕) การกำหนดให้ผู้เปลี่ยนแปลงอาชีพสามารถยื่นคำขอโอนหรือสละสิทธิในที่ดิน เพื่อให้คู่สมรส บุตร หรือเครือญาติ (ที่มีคุณสมบัติเป็นเกษตรกร) เป็นผู้รับโอนหรือรับการจัดที่ดินแทนที่ดินได้ ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่เปลี่ยนแปลงอาชีพ และในกรณีที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพอยู่ก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับให้แจ้งภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๑๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๑.๒๕ เห็นด้วย ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๒๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘.๗๕ ไม่เห็นด้วย

(๖) การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อกำหนดคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินบางส่วนได้ ในกรณีที่เกษตรกรขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรเพราะเปลี่ยนแปลงอาชีพ และมีคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติ ได้รับการจัดที่ดินบางส่วนตามคำขอโอนหรือสละสิทธิในที่ดินของเกษตรกรที่ขาดคุณสมบัติดังกล่าว โดยมีคำสั่งให้สิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่ไม่มีผู้ได้รับการจัดที่ดิน พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๒๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๓.๓๓ เห็นด้วย ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๑๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕.๘๓ ไม่เห็นด้วย

(๗) การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อกำหนดคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินบางส่วนได้ ในกรณีที่เกษตรกรขาดคุณสมบัติเพราะมีที่ดินเพียงพอแก่การครองชีพอยู่แล้ว (มีที่ดินเกินกว่าจำนวนเนื้อที่ที่กฎหมายกำหนด) โดยหากเนื้อที่ส่วนที่เกินนั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรรายต่อไป ให้มีคำสั่งให้สิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะเนื้อที่ส่วนที่เกินดังกล่าว พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๒๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๕.๔๒ เห็นด้วย ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็นอีกจำนวน ๑๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔.๕๘ ไม่เห็นด้วย

(๘) การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิ การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินบางส่วนได้ ในกรณีที่เกษตรกรกระทำการฝ่าฝืนหน้าที่และไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือน เนื่องจากมีเหตุจำเป็นในการดำรงชีพซึ่งไม่ได้เกิดจากการทุจริตของเกษตรกร โดยมีคำสั่งให้สันสิทธิ การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่กระทำการฝ่าฝืนหน้าที่ดังกล่าว พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๒๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒.๙๒ เห็นด้วย ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๑๕ ราย หรือคิดเป็น ร้อยละ ๖.๒๕ ไม่เห็นด้วย

(๙) การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิ การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินบางส่วนได้ ในกรณีที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามสัญญาคุ้มภัยที่ทำกับ ส.ป.ก. หรือพันธกรณีที่มีอยู่กับสถาบันการเงินหรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับ ส.ป.ก. และไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือน โดยมีคำสั่งให้สันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่มีมูลค่าเท่ากับจำนวนหนี้ค้างชำระตามหลักเกณฑ์ ที่ คปก. กำหนด พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๒๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔.๕๘ เห็นด้วย ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๑๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕ ไม่เห็นด้วย

(๑๐) การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิ การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินบางส่วนได้ ในกรณีที่เกษตรกรกระทำการฝ่าฝืนหน้าที่และไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือน (ไม่ได้เกิดจากเหตุจำเป็นในการดำรงชีพซึ่งไม่ได้เกิดจากการทุจริต/ การไม่ปฏิบัติตามสัญญาคุ้มภัยที่ทำกับ ส.ป.ก. หรือพันธกรณีที่มีอยู่กับสถาบันการเงินหรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับ ส.ป.ก.) ซึ่งการมีคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิ การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทั้งหมดจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่เกษตรกรเกินสมควร และเกษตรกร รายนั้นยินยอมทำสัญญาเช่าที่ดินกับ ส.ป.ก. โดยมีคำสั่งให้สันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่ไม่ได้ ทำสัญญาเช่า พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๓๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๗.๐๘ เห็นด้วย ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐ ไม่เห็นด้วย

(รายละเอียดปรากฏตามเอกสารวาระการประชุม หมายเลข ๒)

๕. ส.ป.ก. ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นตามข้อ ๓ มาดำเนินการจัดทำรายงานสรุปผลการรับฟัง ความคิดเห็นต่อ (ร่าง) ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และใช้ประกอบการจัดทำ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ตามนัยมาตรา ๕ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบข้อ ๒ (๒) แห่งกฎกระทรวงกำหนดร่างกฎที่ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ พ.ศ. ๒๕๖๕ และแนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ซึ่งคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเสร็จเรียบร้อยแล้ว (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารวาระการประชุม หมายเลข ๓ และ ๔)

กฎหมาย ระเบียบ และมติที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดถึงการจัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐนำที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมีได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเองหรือมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพและสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่าหรือเข้าทำประโยชน์โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายมาตรการ ข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการปฏิรูปที่ดินของ ส.ป.ก. ตลอดจนการควบคุมการบริหารงานของ ส.ป.ก. รวมทั้งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

(๘) กำหนดระเบียบการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินและปฏิบัติตามแผนการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตเกษตรกรรม

๒. ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๗ เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับมอบที่ดินให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดิน มีหน้าที่ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ต้องทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเองเต็มความสามารถและไม่นำที่ดินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนไปให้บุคคลอื่นไม่ว่าจะโดยการขาย ให้เช่า หรือเข้าทำประโยชน์ หรือโดยพฤติกรรมใด ๆ ที่แสดงให้เห็นในลักษณะนั้น

(๒) ยินยอมทำสัญญาเช่า หรือสัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาจัดให้โดยมีค่าชดเชยและต้องปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว

(๓) ไม่เปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินจนเป็นเหตุให้ที่ดินเสื่อมสภาพความเหมาะสมแก่การประกอบเกษตรกรรม

(๔) ไม่ขุดบ่อเพื่อการเกษตรกรรมเกินร้อยละห้าของเนื้อที่ที่ได้รับมอบ

(๕) ไม่ปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างใด ๆ เว้นแต่การปลูกสร้างตามสมควร สำหรับโรงเรือนที่อยู่อาศัย ยุ้งฉาง หรือสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรของเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรนั้น

(๖) ดูแลรักษาหมุดหลักฐานของ ส.ป.ก. และหลักเขตที่ดินในที่ดินที่ได้รับมอบมิให้เกิดชำรุดเสียหายหรือเคลื่อนย้ายไปจากตำแหน่งเดิม

(๗) ไม่กระทำการใด ๆ ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งก่อสร้างในโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรอื่นและสภาพแวดล้อม

(๘) ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

(๙) ปฏิบัติตามสัญญากู้ยืมที่ทำกับ ส.ป.ก. และปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีอยู่กับสถาบันการเงินหรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับ ส.ป.ก.

ข้อ ๘ หากเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรกระทำการฝ่าฝืนข้อ ๗ ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือเตือนให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรละเว้นการกระทำหรือปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือทำให้ที่ดินกลับสู่สภาพเดิมภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าผู้นั้นยังคงฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามโดยไม่มีเหตุอันสมควรก็ให้ดำเนินการตามข้อ ๑๑ ต่อไป

ในกรณีที่เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรได้อนุญาตทำประโยชน์ในที่ดินไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนไปยังบุคคลอื่นหรือกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกรณีหนึ่งกรณีใดในข้อ ๗ และไม่สามารถหาตัวได้พบให้ดำเนินการตามข้อ ๑๑ ได้โดยมิต้องมีการเตือน

ข้อ ๑๑ เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรสันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ตาย เลิกสถาบันเกษตรกร หรือสละสิทธิ เว้นแต่จะมีการทอดทวงมรดกตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

(๒) โอนสิทธิการทำประโยชน์ การเช่า เช่าซื้อ หรือการจัดให้โดยมีค่าชดเชยไปยังบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

(๓) ขาดคุณสมบัติตามระเบียบ คปก. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังต่อไปนี้

ก. สัญชาติไทย

ข. เป็นเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ค. มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันเพียงพอเลี้ยงชีพอยู่แล้ว

(๔) ไม่ปฏิบัติตามความในข้อ ๗ และไม่ปฏิบัติตามคำเตือนในข้อ ๘

การสันสิทธิตามวรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ย่อมมีผลในทันทีที่เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้น

สำหรับการสันสิทธิตามวรรคหนึ่ง (๓) และ (๔) นั้น ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีมติให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรสันสิทธิ เว้นแต่ในกรณีที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีข้อสงสัยเกี่ยวกับพฤติการณ์ที่จะสั่งให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรรายใดสันสิทธิและไม่อาจวินิจฉัยได้ ก็ให้ขอความเห็นจากคณะกรรมการเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาสั่งให้สันสิทธิต่อไป

การสันสิทธิตามวรรคสามให้มีผลตั้งแต่วันที่พ้นระยะเวลาอุทธรณ์ตามข้อ ๑๓ แต่ถ้ามีการอุทธรณ์และคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยยืนยันว่าผู้อุทธรณ์สันสิทธิการทำประโยชน์แล้วให้การสันสิทธิมีผลตั้งแต่วันที่รับแจ้งมติคณะกรรมการ

ในกรณีที่มีการสิ้นสิทธิตามวรรคหนึ่ง (๓) และ (๔) ปรากฏต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการจะมีมติให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรผู้นั้นสิ้นสิทธิก็ได้

ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือแจ้งการสิ้นสิทธิพร้อมทั้งระยะเวลาที่ให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรพร้อมบริวารออกจากที่ดิน หากบุคคลดังกล่าวไม่ยอมออกจากที่ดินให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ในกรณีไม่สามารถแจ้งตามวรรคหกได้ ให้ปิดหนังสือแจ้งนั้นไว้ ณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายในหมู่บ้านแห่งท้องที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่แห่งละหนึ่งฉบับ

ข้อ ๑๓ หากเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรผู้ถูกสั่งให้สิ้นสิทธิตามข้อ ๑๑ เห็นว่าคำสั่งนั้นไม่เป็นธรรม ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแห่งท้องที่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับหนังสือแจ้งหรือวันที่ได้ปิดคำสั่ง โดยแสดงหลักฐานอ้างอิงประกอบ เว้นแต่เป็นกรณีที่คณะกรรมการมีมติให้สิ้นสิทธิ

ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการอุทธรณ์ส่งไปยัง ส.ป.ก. ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการพิจารณาต่อไป

๓. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๕๓ คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งไม่เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งทางปกครองอาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนโดยให้มีผลตั้งแต่ขณะที่เพิกถอนหรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่คงต้องทำคำสั่งทางปกครองที่มีเนื้อหาทำนองเดียวกันนั้นอีก หรือเป็นกรณีที่การเพิกถอนไม่อาจกระทำได้เพราะเหตุอื่น ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประโยชน์ของบุคคลภายนอก ประกอบด้วย

คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งทางปกครองอาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนโดยให้มีผลตั้งแต่ขณะที่เพิกถอน หรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้เฉพาะเมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) มีกฎหมายกำหนดให้เพิกถอนได้หรือมีข้อสวณสิทธิให้เพิกถอนได้ในคำสั่งทางปกครองนั่นเอง
- (๒) คำสั่งทางปกครองนั้นมีข้อกำหนดให้ผู้รับประโยชน์ต้องปฏิบัติ แต่ไม่มีการปฏิบัติภายในเวลาที่กำหนด
- (๓) ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหากมีข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เช่นนี้ในขณะที่ทำคำสั่งทางปกครองแล้วเจ้าหน้าที่คงจะไม่ทำคำสั่งทางปกครองนั้น และหากไม่เพิกถอนจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะได้

(๔) บทกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหากมีบทกฎหมายเช่นนี้ในขณะที่ทำคำสั่งทางปกครองแล้วเจ้าหน้าที่คงจะไม่ทำคำสั่งทางปกครองนั้น แต่การเพิกถอนในกรณีนี้ให้กระทำได้เท่าที่ผู้รับประโยชน์ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือยังมิได้รับประโยชน์ตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าวและหากไม่เพิกถอนจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะได้

(๕) อาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะหรือต่อประชาชนอันจำเป็นต้องป้องกันหรือขจัดเหตุดังกล่าว

ในกรณีที่มีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเพราะเหตุตามวรรคสอง (๓) (๔) และ (๕) ผู้ได้รับประโยชน์มีสิทธิได้รับค่าทดแทนความเสียหายอันเกิดจากความเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองได้ และให้นำมาตรา ๕๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้เงินหรือให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์ที่อาจแบ่งแยกได้ อาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนโดยให้มีผลย้อนหลังหรือไม่มีผลย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) มิได้ปฏิบัติหรือปฏิบัติล่าช้าในอันที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง

(๒) ผู้ได้รับประโยชน์มิได้ปฏิบัติหรือปฏิบัติล่าช้าในอันที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามเงื่อนไขของคำสั่งทางปกครอง

ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา ๕๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๔. พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๕ หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นแก่ประชาชน และนำผลนั้นมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

ในการจัดทำร่างกฎหมาย หน่วยงานของรัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการเฉพาะกรณีที่จำเป็น และพึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน รวมทั้งพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่การจัดทำร่างกฎหมายที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลาง และจะใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายวิธีดังต่อไปนี้ด้วยก็ได้

- (๑) การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐนั้น
- (๒) การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น
- (๓) การสัมภาษณ์ หรือการเชิญให้เข้าร่วมชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็น
- (๔) การสำรวจความคิดเห็น
- (๕) วิธีการอื่นใดที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเหมาะสม

มาตรา ๑๖ เมื่อรับฟังความคิดเห็นแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐนำผลการรับฟังความคิดเห็นไปประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบและการจัดทำร่างกฎหมาย และให้สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น และสรุปความคิดเห็นในแต่ละประเด็นของฝ่ายต่าง ๆ ให้ครบถ้วน รวมทั้งการปรับปรุงหลักการหรือประเด็นสำคัญของร่างกฎหมายตามความเห็นดังกล่าวพร้อมเหตุผล

มาตรา ๑๗ ในการวิเคราะห์ผลกระทบ หน่วยงานของรัฐต้องกระทำอย่างรอบด้านและเป็นระบบ โดยให้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาและจัดทำเป็นรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ

รายงานตามวรรคหนึ่ง ให้จัดทำตามแนวทางที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายสำหรับการดำเนินการตามภารกิจนั้น
- (๒) ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น
- (๓) สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลที่ต้องถูกจำกัด
- (๔) ภาระหรืออุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน อันเนื่องมาจากการมีกฎหมายนั้น
- (๕) ผลกระทบต่องบประมาณ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือผลกระทบอื่นที่สำคัญ
- (๖) เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ หรือการกำหนดโทษอาญา รวมทั้งหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (๗) หน่วยงานผู้รับผิดชอบ จำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ อุปกรณ์ และงบประมาณที่ต้องใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย
- (๘) การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ถ้ามี

มาตรา ๑๘ การจัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ ร่างกฎหมายที่มีได้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับประชาชน ร่างกฎหมายที่จำเป็นต้องตราขึ้นโดยรีบด่วนเพื่อประโยชน์สำคัญของประเทศเกี่ยวกับความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือร่างกฎหมายอื่นที่ไม่มีผลกระทบต่อประชาชน เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นว่าจำเป็นแล้ว ให้ถือว่าได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นโดยชอบตามหมวดนี้แล้ว และเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ หน่วยงานของรัฐจะไม่เปิดเผยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นหรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบดังกล่าว หรือจะเปิดเผยตามที่เห็นสมควรก็ได้

๕. กฎกระทรวงกำหนดร่างกฎที่ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ

พ.ศ. ๒๕๖๕

ข้อ ๒ ให้ร่างกฎดังต่อไปนี้ เป็นร่างกฎที่ต้องดำเนินการตามมาตรา ๕

(๑) ร่างกฎที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการขออนุญาต ขออนุมัติ ขอความเห็นชอบ จดทะเบียน ขึ้นทะเบียน แจ้ง ขอประทานบัตร ขออาชญาบัตร

(๒) ร่างกฎที่กำหนดให้ประชาชนต้องปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ในการประกอบอาชีพหรือดำรงชีวิตของประชาชน หรือในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ หรือยื่นเอกสารใด ๆ ให้หน่วยงานของรัฐ บรรดาที่มีใช้ร่างกฎตาม (๑)

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่ร่างกฎที่มีลักษณะตามมาตรา ๑๙

๖. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๔ เรื่อง แนวทางการใช้ระบบคณะกรรมการเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบแนวทางการใช้ระบบคณะกรรมการเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ และให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติต่อไป

๗. มติ คปท. ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๓๓ เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ เรื่องที่ ๔.๑ (หัวข้อที่ ๑) ได้อนุมัติหลักการกำหนดขั้นตอนของการให้สิทธิในที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ตามความเห็นของคณะกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ และให้ ส.ป.ก. ดำเนินการต่อไป ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ เป็นขั้นตอนการคัดเลือกเกษตรกรและมีแปลงที่ดินให้กับเกษตรกรแน่นอนแล้ว แต่ยังมีได้ทำสัญญาเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินกับ ส.ป.ก. ในขั้นตอนนี้เกษตรกรมีสิทธิเข้าทำประโยชน์ตามที่ได้รับอนุญาตกรรมสิทธิในที่ดินยังเป็นของ ส.ป.ก. สำหรับการตกทอดทางมรดกนั้น ไม่อยู่ในกระบวนการที่กฎหมายกำหนดที่จะให้สิทธิไว้ หากเกษตรกรถึงแก่กรรมในขั้นตอนนี้ ส.ป.ก. สามารถคัดเลือกเกษตรกรตามระเบียบให้เกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในที่ดินนั้นแทนโดยอาศัยกระบวนการจัดที่ดินตามความในมาตรา ๓๐ หรือคณะกรรมการอาจกำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ ให้มีการตกทอดทางมรดกได้หากเห็นว่าเหมาะสม โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

ขั้นตอนที่ ๒ เกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าทำประโยชน์ได้เข้าทำสัญญาเช่าหรือเช่าซื้อในที่ดินกับ ส.ป.ก. แล้ว สิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อดังกล่าวจะโอนแก่กันได้หรือตกทอดทางมรดกได้เฉพาะตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ เป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในมาตรา ๓๐ วรรคหก

ขั้นตอนที่ ๓ เป็นขั้นตอนที่เกษตรกรได้ชำระค่าเช่าซื้อครบถ้วนแล้ว และ ส.ป.ก. ได้โอนกรรมสิทธิในที่ดินนั้นให้แก่เกษตรกรแล้ว เกษตรกรจะมีสิทธิในที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ การแบ่งแยกหรือการโอนสิทธิในที่ดินเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความเห็นของคณะกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ

การประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ มีมติเห็นชอบ (ร่าง) ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ปรับแก้ไข (ร่าง) ระเบียบฯ ตามข้อสังเกตของคณะกรรมการฯ และไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็นก่อนนำเสนอ คปก. พิจารณาต่อไป

ความเห็นของ ส.ป.ก.

๑. ส.ป.ก. ได้ดำเนินการปรับแก้ไข (ร่าง) ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และนำ (ร่าง) ระเบียบดังกล่าวไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ตามมติของคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ การจัดทำ (ร่าง) ระเบียบฯ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม และหลักการของบทบัญญัติมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ รวมทั้งหลักความพอสมควรแก่เหตุหรือหลักความได้สัดส่วน โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ออกคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. บางส่วน ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของ การออกคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทั้งหมดที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. และสอดคล้องกับ หลักการที่ คปก. ได้มีมติเห็นชอบในคราวการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ และมีมติ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดิน ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๕ ข้างต้น รวมทั้งได้กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการกรณีเกษตรกรเปลี่ยนแปลงอาชีพ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผล สัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

๒. ส.ป.ก. ได้พิจารณาสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากกฎหมายประกอบการพิจารณา (ร่าง) ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน จากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แล้วเห็นว่า ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ ร้อยละ ๙๖.๒๕ เห็นด้วยกับ (ร่าง) ระเบียบฯ ทั้งฉบับ และเห็นด้วยกับการแก้ไข เพิ่มเติมทุกประเด็น โดยเมื่อนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมาประกอบการพิจารณาเพื่อปรับปรุงหรือไม่ปรับปรุง (ร่าง) ระเบียบฯ ตามความเห็นดังกล่าวแล้วเห็นว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมส่วนใหญ่ เป็นประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานซึ่งไม่ต้องปรับแก้ไขใน (ร่าง) ระเบียบฯ ฉบับนี้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก ความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาแจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพและยื่นคำขอโอน หรือขอสละสิทธิในที่ดินของเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงอาชีพ ตามข้อ ๕ (แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๘/๑) และข้อ ๑๐ นั้น พบว่า ผู้แสดงความคิดเห็นทั้งในส่วนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยมีข้อเสนอตรงกันว่า สมควรเพิ่มระยะเวลา

ในการแจ้งเปลี่ยนแปลงอาชีพและใช้สิทธิยื่นคำขอในกรณีดังกล่าวเป็น ๙๐ วัน หรือ ๑๒๐ - ๑๖๐ วัน หรือ ๑๘๐ วัน หรือ ๑ ปี (จากเดิม ๖๐ วัน) ดังนั้น คปก. จึงอาจนำความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าว มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหรือยืนยันการกำหนดระยะเวลาแจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพและยื่นคำขอโอน หรือขอสละสิทธิในที่ดินของเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงอาชีพดังกล่าวตาม (ร่าง) ระเบียบฯ ข้อ ๕ (แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๘/๑) และข้อ ๑๐ ได้ อนึ่ง ในประเด็นนี้ เดิม (ร่าง) ระเบียบฯ ได้กำหนดระยะเวลาให้แจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพ และยื่นคำขอโอนหรือขอสละสิทธิในที่ดินไว้ ๙๐ วัน ต่อมาคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นการกำหนดระยะเวลา ที่นานเกินไป เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการกำหนด (ร่าง) ระเบียบฯ นี้เป็นการให้โอกาสแก่เกษตรกรที่ฝ่าฝืน ระเบียบฯ โดยการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ประกอบกับเมื่อพิจารณาถึงจุดประสงค์ของเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงอาชีพ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรนั้นไม่ประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมอีกต่อไป จึงต้องรู้แน่ชัดแล้วว่าได้เปลี่ยนแปลง อาชีพไปเมื่อใด จึงสมควรให้ปรับแก้ไขระยะเวลาดังกล่าว เป็น ๖๐ วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เกษตรกรจะรู้จักอาชีพใหม่ ของตนเองว่าจะสามารถประกอบอาชีพได้ดีหรือไม่ อย่างไร

ในการนี้ จึงเห็นควรพิจารณาให้ความเห็นชอบ (ร่าง) ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและ สถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยปรับปรุงหรือยืนยันการกำหนดระยะเวลาแจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพและยื่นคำขอโอน หรือขอสละสิทธิในที่ดินของเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงอาชีพ ตาม (ร่าง) ระเบียบฯ ข้อ ๕ (แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๘/๑) และข้อ ๑๐

ประเด็นที่น่าเสนอ

เพื่อโปรดพิจารณา ดังนี้

๑. ปรับปรุงหรือยืนยันการกำหนดระยะเวลาแจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพและยื่นคำขอโอนหรือ ขอสละสิทธิในที่ดินของเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงอาชีพ ตาม (ร่าง) ระเบียบฯ ข้อ ๕ (แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๘/๑) และข้อ ๑๐

๒. ให้ความเห็นชอบ (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกร และสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ความเห็นและข้อสังเกตของคณะกรรมการ

ประธานคณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกรแห่งประเทศไทย (นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม) ได้ให้ข้อสังเกตว่า เนื่องด้วยการพิจารณาระเบียบวาระดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญ จึงมีความเห็นว่าควรพิจารณา ตามลำดับเป็นรายข้อรายมาตราไป เพื่อให้คณะกรรมการได้มีการซักถามและมีข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ เป็นรายมาตรา และขอสอบถามว่าบทนิยามตามร่างระเบียบฉบับนี้คำว่า “คู่สมรส” “บุตร” “เครือญาติ”

ที่มีบทบัญญัติให้หมายความรวมถึงบุคคลอื่นที่มีโชทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บุคคลดังกล่าวมีความชอบธรรมตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ หรือไม่อย่างไร ขณะเดียวกันหากกล่าวถึงคำว่า “เครือญาติ” นั้นมีบทนิยามว่าอย่างไรควรระบุในร่างระเบียบให้ชัดเจน เพราะหาก บทนิยามตามร่างระเบียบนี้มีความหมายกว้างเกินไปอาจเกิดปัญหาการตีความได้ และ ส.ป.ก. สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ ว่าเกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินยังถือครองและทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเองอยู่จริงไม่ได้นำที่ดินไปขายให้กับ นายทุน และในประเด็นเมื่อทายาทโดยธรรมยังประกอบอาชีพเกษตรกรรมและได้มีการประกอบอาชีพอื่น ๆ เสริมไปด้วยเนื่องจากรายได้จากการทำการเกษตรอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพจะพิจารณากำหนด หลักเกณฑ์อย่างไร ดังนั้น ส.ป.ก. จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาในประเด็นดังกล่าวให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างให้มีการแสวงผลประโยชน์และทำให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนได้

ฝ่ายเลขานุการฯ (นางสาวอริฎา ปิยนิธิภัทร นิติกรชำนาญการพิเศษ ส.ป.ก.) ได้ชี้แจงว่า บทนิยาม คำว่า “เครือญาติ” กับ “ทายาท” นั้น มีประเด็นการพิจารณาที่ผ่านมาเนื่องจากว่าตามบทนิยามในระเบียบ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดิน ให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สิน ของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔ ในชั้นการพิจารณาทางผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เคยให้ความเห็นไว้ว่า ในกรณีที่เกษตรกรยังไม่เสียชีวิตไม่สมควรใช้บทนิยามคำว่า “ทายาท” เนื่องจากทายาท จะใช้กับกรณีผู้เสียชีวิตเท่านั้น ดังนั้น กรณีนี้จึงเป็นกรณีที่ใช้คำว่า “เครือญาติ” เนื่องจากเกษตรกรที่จะแสดงเจตนา โอนหรือสละสิทธิที่ดินยังมีชีวิตอยู่ จึงใช้คำว่า “เครือญาติ” ไม่ใช่คำว่า “ทายาท” รวมทั้งอาจขัดกับประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ และในส่วนบทนิยามคำว่า “เครือญาติ” มีการกำหนดไว้ในร่างระเบียบฉบับนี้ ให้สอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการ ทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้แก่ ผู้สืบสันดาน บิดามารดา พี่น้องร่วมบิดามารดา เดียวกัน พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หลานซึ่งเป็นลูกของพี่น้อง และลูกพี่ลูกน้อง ซึ่งเป็นลูกของลูกป้า น้าอา ซึ่งเป็นการกำหนดให้สอดคล้องกับทายาทโดยธรรมในประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์

ประธานคณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกรแห่งประเทศไทย (นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม) ได้ให้ข้อสังเกตว่า บทนิยามที่ทางฝ่ายเลขานุการฯ ได้อธิบายมานั้น คำว่า ลุง ป้า น้า อา บทนิยามดังกล่าว ยังไม่ชัดเจน เนื่องจากสิทธิที่ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. นั้นเกิดแก่ตัวบุคคลนั้น ๆ และสามารถตกทอดทาง มรดกแก่ทายาทโดยธรรมได้ แต่ลุง ป้า น้า อา นั้น สามารถรับมรดกสิทธิส่วนนี้ได้หรือไม่ หากทายาทโดยธรรม ไม่รับมรดกสิทธิหรือไม่มีความสัมพันธ์ที่จะรับมรดกสิทธิได้ ประกอบกับตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๓๙ ระบุว่า “ที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จะทำการแบ่งแยก หรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม

หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก.” แต่การเพิ่มเติมบทนิยามตามร่างระเบียบที่เสนอนั้น กฎหมายหลักดังกล่าว ไม่ได้ให้อำนาจไว้ให้ดำเนินการแก้ไขได้ หากต้องการแก้ไขบทนิยามให้เพิ่มเติมจากประเด็นข้างต้น จะต้องดำเนินการแก้ไขที่กฎหมายหลักหรือการแก้ไขพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

ประธานกรรมการ ได้ให้ข้อสังเกตว่า กรณีเรื่องการไม่รับมรดกสิทธิของทายาทหรือขาดคุณสมบัติที่จะรับมรดกสิทธิได้ ซึ่งส่วนนี้เป็นประเด็นปัญหามากในปัจจุบัน และทาง ส.ป.ก. อยู่ระหว่างการดำเนินการแก้ไข เพราะเรื่องนี้ทำให้เกิดปัญหาในกระบวนการจัดที่ดิน เนื่องจากทายาทของเกษตรกรบางรายไม่มารับมรดกสิทธิ หรือไม่มีคุณสมบัติที่จะรับมรดกสิทธิได้ การจะนำที่ดินไปดำเนินการจัดที่ดินให้เกษตรกรรายอื่นก็ทำไม่ได้ ทำให้เกิดเป็นประเด็นปัญหาอย่างมาก ประกอบกับตามที่ฝ่ายเลขานุการฯ ได้เสนอแก้ไขร่างระเบียบดังกล่าว ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมพิจารณานั้น เป็นการแก้ไขบทนิยามให้สอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔

ผู้ทรงคุณวุฒิ (นายปราณพงษ์ ตีลภัทร) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในส่วนของการเพิ่มความในข้อ ๕ (เพิ่มข้อ ๘/๑) แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ ในกรณีที่เกษตรกรเปลี่ยนแปลงอาชีพในส่วนนี้เห็นจะต้องมาพิจารณากำหนดระยะเวลากันอีกครั้ง เนื่องจากในเบื้องต้นมีการกำหนดระยะเวลาการแจ้งภายใน ๖๐ วัน แต่หลังจากมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแล้วนั้น ได้มีการเสนอขอให้มีการกำหนดระยะเวลาในการแจ้งเปลี่ยนแปลงอาชีพจาก ๖๐ วัน เป็น ๙๐ วัน จึงควรพิจารณาให้รอบคอบสำหรับประเด็นการแจ้งเปลี่ยนแปลงอาชีพดังกล่าว ทั้งนี้ เกษตรกรสามารถแสดงความประสงค์ตามข้อ ๘/๑ ววรรคสอง ซึ่งจะต้องดำเนินการโอนสิทธิหรือสละสิทธิที่ดินให้แก่คู่สมรส บุตร หรือเครือญาติ ซึ่งคำว่าเครือญาติในที่นี้หมายถึงเครือญาติที่เกษตรกรได้มีการแสดงความประสงค์ไว้ว่าต้องการโอนสิทธิหรือสละสิทธิให้เท่านั้น และเป็นไปตามบทนิยามตามร่างระเบียบนี้

ประธานคณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกรแห่งประเทศไทย (นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในการแก้ไขหรือออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกินของ ส.ป.ก. นั้น ขอให้ ส.ป.ก. และคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมพิจารณาด้วยความรอบคอบ เนื่องจากอาจจะเป็นการเปิดช่องว่างให้นายทุนหรือกลุ่มทุนมาแสวงหาผลประโยชน์จากประเด็นดังกล่าวได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมมากขึ้น

ผู้แทนเกษตรกรจังหวัดพะเยา (นายประพันธ์ เทียนวิหาร) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ร่างระเบียบที่ฝ่ายเลขานุการฯ ได้เสนอมาให้ที่ประชุมพิจารณานั้น ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาลั่นกรองและรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาแล้ว ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ได้กำหนดไว้แล้วเกี่ยวกับการแก้ไขระเบียบข้อบังคับ และมีการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นมาแล้ว ปัจจุบันต้องยอมรับว่าสภาพเศรษฐกิจ สังคม

และบริบทต่าง ๆ ในสังคม ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในประเด็นนี้ ส.ป.ก. ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลประชาชนก็ต้องก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ดังนั้น การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมให้สอดคล้องนั้นเป็นการดำเนินการที่ถูกต้องแล้ว

ประธานกรรมการ ได้กล่าวสรุปว่า มอบหมายให้กรรมการดำเนินการจัดทำข้อสังเกต ข้อเสนอแนะในเรื่องการแก้ไขร่างระเบียบดังกล่าว ทั้งนี้ ให้ลงลายมือชื่อด้วยเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน และเสนอมายัง ส.ป.ก. ภายใน ๑๕ วัน และมอบหมายให้สำนักกฎหมายของ ส.ป.ก. ดำเนินการสรุปประเด็นสำคัญดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณา และนำเสนอเป็นวาระสืบเนื่องในการประชุมครั้งต่อไป

มติคณะกรรมการ มอบหมายกรรมการจัดทำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ส่ง ส.ป.ก. ภายใน ๑๕ วัน เพื่อประกอบการพิจารณาวาระสืบเนื่องในการประชุมครั้งต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อทราบ

เรื่องที่ ๔.๑ ผลการดำเนินงานกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ (ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๖)

กรรมการและเลขานุการฯ ได้ชี้แจงว่า สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ขอรายงานผลการดำเนินงานกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ (ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๖) ดังนี้

๑. คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ มีมติอนุมัติแผนการใช้จ่ายเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ แผนรายรับเท่ากับรายจ่าย วงเงิน ๔,๑๐๐.๐๐ ล้านบาท ดังนี้

๑.๑ แผนรายรับ จำนวน ๔,๑๐๐.๐๐ ล้านบาท ประกอบด้วย

๑) ประมาณการรายรับตามมาตรา ๑๐ (๔) จำนวน ๗๐๐.๐๐ ล้านบาท

๒) ประมาณการเงินคงเหลือยกมาจากปีงบประมาณก่อน จำนวน ๓,๔๐๐.๐๐ ล้านบาท

๑.๒ แผนรายจ่าย จำนวน ๔,๑๐๐.๐๐ ล้านบาท ประกอบด้วย

๑) รายจ่ายหมุนเวียน ๒,๑๐๐.๐๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๒๒ ของแผนรายจ่าย ได้แก่

๑.๑) การจัดหาที่ดิน จำนวน ๖๐๐.๐๐ ล้านบาท

๑.๒) สินเชื่อเพื่อพัฒนาอาชีพและเพิ่มรายได้เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
จำนวน ๔๐๐.๐๐ ล้านบาท

๑.๓) สินเชื่อตามนโยบาย จำนวน ๓๐๐.๐๐ ล้านบาท